

سرشناسه:	حسینی قلعه بهمن، سیداکبر، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور:	واقع گرایی دینی در قرن بیستم / سیداکبر حسینی قلعه بهمن.
مشخصات نشر:	قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۴۳۲ص.
فروست:	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۸۹۰. فلسفه؛ ۱۱۰.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۶۶۸-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۲۷۷ - ۲۸۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	دین -- فلسفه
موضوع:	کلام فلسفی
موضوع:	واقع گرایی
شناسه افزوده:	موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
رده بندی کنگره:	۲۰۷/ح۵۱/BL
رده بندی دیویی:	۲۱۰/۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۳۰۶۵۶

واقعہ گرایے دینے درفرن بیستم

www.ketab.ir

سید اکبر حسینی قلعه بہمن

انتشارات مؤسسہ آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۰

شماره ردیف ۸۹۰
شماره موضوعی فلسفه - ۱۱۰
۶۲ - ۱۳۹۰

■ واقع‌گرایی دینی در قرن بیستم

- مؤلف: سیداکبر حسینی قلعه‌بهمن
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۶۵۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید، کوی ممتاز، پلاک ۲۸
تلفن و شماره: ۷۷۳۲۳۲۶-۲۵۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره) قم، پلوار امین، پلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۵۱-۲۱۱۳۶۲۹

فهرست

مقدمه معاونت پژوهش.....	۱۳
مقدمه.....	۱۷
فصل اول چیست واقع گرایی و غیرواقع گرایی	۱۹
مقدمه.....	۲۱
تعریف واقع گرایی.....	۲۲
تعریف لغوی.....	۲۲
تعریف اصطلاحی.....	۲۳
واقع گرایی در عرصه های مختلف.....	۲۳
۱. هستی شناختی (اقسام واقع گرایی متافیزیکی و هستی شناختی).....	۲۳
الف) واقع گرایی در عرصه کلیات و مفاهیم کلی.....	۲۴
ب) واقع گرایی و غیرواقع گرایی عام و بخشی.....	۳۸
ج) تعالی گرایی در برابر تحقیق پذیری.....	۴۱
۲. معرفت شناختی.....	۴۳
الف) واقع گرایی اقلی در برابر نسبی گرایی افراطی.....	۴۴
ب) مطلق گرایی پرادعا در برابر نسبی گرایی معتدل.....	۴۸
۳. واقع گرایی علمی.....	۴۹
۴. معنا شناختی.....	۵۱
۵. ارزش شناختی (در عرصه های مختلف، از جمله واقع گرایی اخلاقی).....	۵۲
۶. واقع گرایی دینی و الهیاتی.....	۵۸
واقع گرایی دینی خام و نقادانه.....	۵۹
غیرواقع گرایی دینی.....	۶۱
تفاوت غیرواقع گرایی با الحاد.....	۶۲
علت گرایش به غیرواقع گرایی در فرهنگ غرب.....	۶۳
جمع بندی.....	۶۴
فصل دوم غیرواقع گرایی دینی در قرن بیستم	۶۵
مقدمه.....	۶۷
وینگشتاین.....	۶۸

- ۷۰..... ویتگنشتاین؛ ملحد یا خدا باور؟
- ۷۸..... بررسی نگرش‌های ویتگنشتاین در باب امر الوهی
- ۷۸..... تبیین دیدگاه ویتگنشتاین متقدم در باب امر الوهی
- ۸۹..... بررسی دیدگاه ویتگنشتاین
- ۹۳..... امر الوهی در نگاه ویتگنشتاین متأخر
- ۹۵..... جمع‌بندی دیدگاه ویتگنشتاین
- ۹۸..... دان کیویت
- ۹۹..... گذشته، حال و آینده در دیدگاه کیویت
- ۱۰۳..... کیویت طبیعت‌گرا
- ۱۰۴..... انحصار جهان در حیطه شناخت ما
- ۱۰۵..... پیشینه نگاه مادی گرایانه به عالم
- ۱۰۶..... شاخصه‌های دوران انتقادی و پیش‌انتقادی
- ۱۰۹..... دین در اندیشه کیویت
- ۱۱۰..... دین و فلسفه در قرون وسطا (با پیش از دوران انتقادی)
- ۱۱۱..... مشکلات نگاه واقع‌گرایانه و حل آن به وسیله معنویت‌گرایی
- ۱۱۳..... واقع‌گرایی و غیرواقع‌گرایی دینی در منظر کیویت
- ۱۱۵..... پیشینه نگاه غیرواقع‌گرایانه به دین
- ۱۱۶..... مزیت غیرواقع‌گرایی
- ۱۱۷..... خدا در منظر کیویت
- ۱۲۱..... خدا؛ آرمان زندگی
- ۱۲۴..... نسبی بودن عقاید دینی، باورهای اخلاقی و شیوه‌های زندگی
- ۱۲۵..... مزیت‌های دین به‌منزله طرحی اخلاقی
- ۱۲۶..... نقد دیدگاه واقع‌گرایانه؛ بی‌ثمر ماندن دین با داشتن چارچوب اعتقادی واحد
- ۱۲۷..... موافقتی بودن عقاید
- ۱۲۸..... وظیفه مصلحان دینی در برابر عقاید کهنه
- ۱۲۸..... بشری بودن دین
- ۱۲۹..... پی بردن الهیات به بشری بودن دین
- ۱۳۰..... استدلال‌های کیویت برای غیرواقع‌گرایی
- ۱۳۰..... ۱. تفکر انتقادی
- ۱۳۱..... ۲. تنوع اعتقادات و در نتیجه انسانی بودن
- ۱۳۲..... ۳. بشری بودن دین
- ۱۳۵..... ۴. پاسخ‌گو نبودن واقع‌گرایی در دوران ما
- ۱۳۵..... ۵. تناقض‌آمیز بودن حصول عالی‌ترین مرتبه آزادی معنوی از خارج برای من

۱۳۶	ایمان و بی‌ایمانی از منظر کیویت
۱۳۷	نتیجه‌غیرواقع‌گرایی؛ تفاوت میان ادیان گوناگون بر اثر تفاوت میان معنویت‌ها
۱۳۸	غیرواقع‌گرایی در مقوله‌مرگ
۱۴۱	ارزیابی دیدگاه‌های کیویت
۱۴۲	۱. دیدگاه هستی‌شناسانه
۱۴۵	ج) تقدم معرفت‌شناسی بر هستی‌شناسی
۱۴۵	د) خالق شدن انسان در دیدگاه غیرواقع‌گرا
۱۴۶	۲. دیدگاه معرفت‌شناسانه
۱۴۶	الف) منحصر دانستن راه‌های معرفت به شناخت حسی
۱۴۶	ب) نسبت معرفت‌شناختی و شک‌گرایی معرفت‌شناختی
۱۴۹	۳. دیدگاه الهیاتی
۱۴۹	الف) تعریف دین
۱۵۱	ب) امکان تحول در دین
۱۵۲	ج) سریان و تحمیل مشکلات مسیحیت به تمام ادیان
۱۵۳	د) نادیده گرفتن اقتضای برهان‌های اثبات وجود خدا
۱۵۳	ه) ایده‌خدای عینی، لازمه‌واقع‌گرایی دینی در دوره پیش‌انتقادی
۱۵۴	و) رهایی از اعتقادات جزئی برای پیشرفت در دین
۱۵۵	ز) انتساب غیرعلمی
۱۵۶	ح) استنتاج کثرت‌گرایی از غیرواقع‌گرایی
۱۵۶	ط) تفسیر غلط از مهم‌ترین دغدغه انسان (خدا)
۱۵۷	ی) اختصاص اعتقادات هر جامعه به همان جامعه و کافی بودن برای آن
۱۵۷	ک) ابهام در عبارت «خدا آرمان زندگی است»
۱۵۷	ل) موقتی بودن عقاید
۱۵۸	م) بشری بودن دین
۱۵۸	۴. نقد استدلال‌های کیویت
۱۶۰	جمع‌بندی دیدگاه کیویت
۱۶۰	فیلیس؛ غیرواقع‌گرای دینی بر اساس بازی‌های زبانی
۱۶۰	دی. زد. فیلیس
۱۶۱	کلیات افکار فیلیس در عرصه الهیات
۱۷۲	تبیین نگرش غیرواقع‌گرایانه فیلیس در عرصه الهیات
۱۹۰	نتیجه‌گیری از دیدگاه فیلیس
۱۹۱	ارزیابی دیدگاه فیلیس
۲۰۳	جمع‌بندی پایانی

۲۰۶	فصل سوم واقع گرایی خام و انتقاد و نگرش مورد پذیرش
۲۰۸	مقدمه
۲۰۹	تعریف واقع گرایی و غیرواقع گرایی دینی
۲۱۱	واقع گرایی محض (خام) و انتقادی
۲۱۲	تطبیق واقع گرایی محض و انتقادی بر عرصه دین
۲۱۲	جان هیک
۲۲۲	جان هیک؛ واقع گرای انتقادی
۲۲۳	تبیین نگرش واقع گرایی انتقادی هیک
۲۲۳	۱. نمونه هایی از اختلافات میان ادیان گوناگون
۲۲۷	۲. تأثیر فرهنگ انسان ها در شکل گیری مفاهیم درباره امر الوهی
۲۲۸	۳. بهره گیری از تفکیک میان نومن و فنومن نزد کانت
۲۳۱	نتایج دیدگاه هیک
۲۳۲	جمع بندی دیدگاه هیک
۲۳۲	پیتر برن
۲۳۶	تعریف واقع گرایی و غیرواقع گرایی در منظر پیتر برن
۲۳۷	تعریف واقع گرایی نزد پیتر برن
۲۳۸	تقریرهای واقع گرایی و غیرواقع گرایی در متافیزیک
۲۴۲	غیرواقع گرایی دینی نزد پیتر برن
۲۴۲	واقع گرایی و غیرواقع گرایی دینی از دیدگاه پیتر برن
۲۴۴	اعتقاد برن بر متعالی بودن موجود مورد اشاره در مباحث الهیاتی
۲۴۴	تعالی و موجود متعالی در نگاه برن
۲۴۵	گونه شناسی واقع گرایی پیتر برن
۲۴۹	شکل گیری واقع گرایی انتقادی بر اثر ناممکن بودن دسترسی به امر الوهی
۲۵۰	وابستگی اعتقاد به خدا به زمینه های فرهنگی
۲۵۱	ناممکن بودن پژوهش بین الاذهانی درباره واقعیت الهی نزد برن
۲۵۲	نتیجه گیری
۲۵۲	تحلیل رویکردهای واقع گرایی محض و انتقادی
۲۵۲	واقع گرایی محض (خام)
۲۵۳	مؤلفه های واقع گرایی محض و خام
۲۵۳	۱. واقع گرایی هستی شناختی
۲۵۵	۲. پدید آمدن معرفت از انعکاس یا حضور عالم در ذهن انسان
۲۵۸	۳. متغیر بودن ذهن در برابر معلوم
۲۵۹	۴. صدق؛ تطابق معرفت با عالم خارج

۲۶۰	جمع‌بندی مؤلفه‌های واقع‌گرایی محض
۲۶۱	ارزیابی مشکلات واقع‌گرایی خام
۲۶۲	واقع‌گرایی انتقادی
۲۶۴	مؤلفه‌های واقع‌گرایی انتقادی
۲۶۴	۱. پذیرش وجود مستقل حقایق مورد بررسی
۲۶۴	۲. دور از دسترس بودن حقیقت اشیا (نومن)
۲۶۸	۳. تأثیر ذهن انسان در فهم حقایق مورد بررسی و پدید آمدن کثرت‌گرایی معرفتی
۲۷۲	۴. خطا نبودن نظام‌های معرفتی و برداشت‌ها و نگرش‌های گوناگون
۲۷۳	۵. اصل خطاپذیری در واقع‌گرایی انتقادی
۲۷۴	لوازم پذیرش واقع‌گرایی انتقادی در عرصه دین
۲۷۴	۱. کثرت‌گرایی دینی
۲۷۷	۲. تجویز تعدد قرآنت‌های گوناگون
۲۷۷	۳. قبض و بسط شریعت
۲۷۸	۴. لیبرالیسم دینی
۲۷۹	ارزیابی مشکلات واقع‌گرایی انتقادی
۲۸۰	۱. تقدم معرفت‌شناسی بر هستی‌شناسی و پدید آمدن شک‌گرایی معرفتی
۲۸۱	۲. در دسترس نبودن نومن
۲۸۶	۳. تأثیر ذهنیت‌های آدمی در فهم حقایق عالم
۲۸۹	نقش دانسته‌های آدمی در شکل‌گیری معرفت
۲۹۰	اصول موضوعه شناخت یک پدیده زیست‌شناختی
۲۹۰	پیش‌فرض‌های شناخت یک پدیده زیست‌شناختی
۲۹۰	پیش‌فرض‌های موجه
۲۹۲	پیش‌فرض‌های غیرموجه (ناموجه)
۲۹۳	۴. نسبت معرفتی
۲۹۷	۵. خطاپذیری؛ منشأ خسارات فراوان به آموزه‌های دینی
۲۹۸	۶. پیامدهای نادرست واقع‌گرایی انتقادی
۲۹۸	جمع‌بندی
۲۹۹	فصل چهارم واقع‌گرایی تقریبی
۳۰۱	مقدمه
۳۰۱	۱. دیدگاه واقع‌گرایانه ما درباره هستی امر الوهی
۳۰۲	انواع براهین اثبات وجود خدا
۳۰۲	برهان صدیقین
۳۰۴	تقریر بوعلی از برهان صدیقین

- ۳۰۶..... برهان صدیقین در بیان شیخ اشراق
- ۳۰۸..... برهان صدیقین از زبان عرفا
- ۳۱۰..... تقریر ملاصدرا از برهان صدیقین
- ۳۱۱..... تقریر ملاهادی سبزواری از برهان صدیقین صدرالمآلهین
- ۳۱۳..... تقریر علامه طباطبائی از برهان صدیقین
- ۳۱۵..... تقریر شهید مطهری از برهان صدیقین
- ۳۱۶..... تقریر آیت الله مصباح یزدی از برهان صدیقین ملاصدرا
- ۳۱۹..... نتیجه گیری
- ۳۱۹..... ۲. امکان شناخت اجمالی ذات باری تعالی
- ۳۲۴..... ۳. تأثیر ذهنیت های آدمیان در شکل گیری معرفت ما از خداوند متعالی
- ۳۲۵..... ۴. مزیت های واقع گرایی تقرّبی بر واقع گرایی انتقادی و خام
- ۳۲۹..... ۵. مستقل بودن اوصاف ذات باری تعالی از فاعل های شناسا
- ۳۳۵..... استدلال هایی بر عینیت ذات با صفات
- ۳۳۵..... بیان اول
- ۳۳۶..... بیان دوم
- ۳۳۶..... بیان سوم
- ۳۳۷..... جمع بندی دیدگاه واقع گرایی تقرّبی درباره اوصاف الهی
- ۳۳۷..... ۶. معقول بودن اعتقادات دینی با توجه به واقع گرایی تقرّبی
- ۳۳۷..... خردگریز نبودن همه مدعیات دینی
- ۳۳۸..... واقع گرایی تقرّبی نزد اندیشمندان مسلمان معاصر
- ۳۳۸..... علامه طباطبائی و واقع گرایی تقرّبی
- ۳۳۸..... واقع گرایی؛ فطری انسان
- ۳۳۹..... مقابله با ایدئالیست سرسخت
- ۳۴۰..... تقسیمات علم
- ۳۴۰..... ۱. علم حضوری و علم حصولی
- ۳۴۰..... ۲. علم تصویری و علم تصدیقی
- ۳۴۰..... ۳. علم کلی و علم جزئی
- ۳۴۲..... رد واقع گرایی انتقادی در دیدگاه علامه طباطبائی
- ۳۴۲..... رد واقع گرایی خام در دیدگاه علامه طباطبائی
- ۳۴۵..... چگونگی دستیابی به درک صحیح
- ۳۴۶..... راه نداشتن حواس به شناخت خدا
- ۳۴۷..... منتهی شدن شناخت خالق به شناخت مخلوق در فلسفه
- ۳۴۷..... جمع بندی

۳۴۸	شهید مطهری و واقع‌گرایی تقریبی
۳۴۸	ابزار شناخت و واقع‌نمایی آنها
۳۴۸	۱. حس؛ ابزار لازم برای شناخت
۳۴۹	۲. نقش قوه عاقله در شناخت
۳۵۰	۳. ابزار دل (تزکیه نفس)
۳۵۱	درجات شناخت
۳۵۱	نادرست بودن واقع‌گرایی خام
۳۵۴	واقع‌گرای تقریبی بودن استاد مطهری
۳۵۷	استاد مطهری و حقیقت‌غایی
۳۶۰	جمع‌بندی دیدگاه استاد مطهری
۳۶۰	آیت‌الله جوادی آملی و واقع‌گرایی تقریبی
۳۶۰	ارکان معرفت
۳۶۱	اقسام علم
۳۶۲	اقسام موجودات و معلوم‌ها
۳۶۲	راه‌های معرفت
۳۶۳	راه‌های معرفت از نگاه قرآن کریم
۳۶۴	حد و مرزهای معرفت
۳۶۶	شرایط و موانع معرفت از منظر قرآن
۳۶۷	الف) تقوای الهی
۳۶۷	ب) محبت دنیا
۳۶۸	ج) زنگار دل و عوامل آن
۳۶۸	د) زدودن زنگار دل
۳۶۹	ه) تجافی از دار غرور و صعود به سوی نور
۳۷۰	و) اخلاص کافران و منافقان در زمین
۳۷۱	وقوع خطا در معارف انسان
۳۷۲	علت فاعلی خطا و اشتباه
۳۷۳	راه تشخیص اشتباه
۳۷۳	راه‌های معصوم از خطا: درونی و بیرونی
۳۷۴	خطا در معرفت حضوری
۳۷۴	چگونگی پیدایش خطا در معرفت شهودی
۳۷۷	تبیین واقع‌گرایی تقریبی در امر الوهی، از دیدگاه آیت‌الله جوادی آملی
۳۸۲	نقد واقع‌گرایی خام با فعال بودن ذهن در ساختن مفاهیم
۳۸۳	نقد واقع‌گرایی انتقادی

۳۸۵	علت نشناختن برخی از ویژگی‌ها با وجود علم حضوری به خودمان
۳۸۸	جمع‌بندی دیدگاه آیت‌الله جوادی آملی
۳۸۸	واقع‌گرایی تقریبی آیت‌الله مصباح یزدی
۳۸۸	بدهات واقعیت عینی (واقع‌گرایی هستی‌شناختی)
۳۹۰	امکان حصول علم
۳۹۱	تقسیم علم به حضوری و حصولی و واقع‌گرایی انتقادی نبودن آیت‌الله مصباح یزدی
۳۹۴	چرایی وجود خطا در برخی علوم حضوری
۳۹۶	تقریب به واقعیت در علم حضوری
۳۹۷	انواع معقولات و نقش ذهن در شکل‌گیری برخی مفاهیم
۳۹۸	نقش ذهن و عقل در شکل دادن به مفاهیم ذهنی
۴۰۲	پذیرش نظریه تطابق در صدق
۴۰۲	اتحاد عاقل و معقول و امکان علم و دسترسی به واجب تعالی
۴۰۶	جمع‌بندی دیدگاه آیت‌الله مصباح یزدی
۴۰۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری فصل چهارم
۴۰۷	فصل پنجم جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۴۰۹	جمع‌بندی فصول گذشته
۴۱۳	راه آینده
۴۱۵	منابع
۴۱۵	فارسی و عربی
۴۲۰	لاتین
۴۲۵	فهرست

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگویند. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، دام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرزوبوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^{۱۱} در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای^{۱۲} از آغاز تأسیس براساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو فلسفه دین که با تلاش پژوهشگر ارجمند حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر سیداکبر حسینی قلعه‌بهمن نگارش یافته

است. هدف اصلی نویسنده تبیین دو موضوع مورد چالش در حوزه فلسفه دین، یعنی واقع گرایی و غیرواقع گرایی در عرصه دین با ارائه طرحی کلی از این موضوع و عرصه های مختلفی که واقع گرایی در آن نمود پیدا می کند، برای ایجاد تصویری روشن از چالش های مذکور در ذهن مخاطبان است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و آقایان دکتر محسن جوادی و دکتر علی شیروانی که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده اند، صمیمانه سپاسگزاری می کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره

www.ketab.ir